

JAARVERSLAG 2009

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG

1 INLEIDING

In Limburg bestaat er sinds 1910 een vereniging voor natuurstudie en veldonderzoek: het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (NHGL). Deze particuliere organisatie stelt zich ten doel de bevordering van veldbiologisch onderzoek en natuurstudie. Hiervoor worden tal van activiteiten georganiseerd zoals het geven van lezingen, het organiseren van excursies en het uitvoeren van onderzoeksprojecten. Deze activiteiten hebben hoofdzakelijk het karakter van groepsgewijze dan wel individuele inventarisaties in het veld, waarbij kennis met anderen wordt gedeeld. Dit onderzoek wordt in hoofdzaak uitgevoerd door vele vrijwilligers die zich aangesloten hebben bij de vereniging. Het Natuurhistorisch Genootschap stelt zich ten doel deze vrijwilligers actief te houden door het uitgeven van verenigingsbladen, het houden van lezingen en contactdagen en het organiseren van terreinexcursies. De vergaarde kennis wordt voor een breder publiek toegankelijk gemaakt via het uitgeven van verenigingsbladen en publicaties, en de verzamelde gegevens worden centraal in een databank opgeslagen.

Naast de eigen inkomsten uit contributies, giften en projecten wordt als aanvulling op de exploitatiebegroting een subsidie verkregen van de Provincie Limburg. De provincie stelt deze beschikbaar voor activiteiten van het Natuurhistorisch Genootschap. Hiermee worden specifiek de volgende activiteiten uitgevoerd: het uitgeven van een maandblad, het organiseren van een contactdag en het faciliteren van de vrijwilligers door een eigen ondersteund bureau. Dit jaarverslag geeft inzicht in de activiteiten die zijn uitgevoerd en de resultaten die zijn behaald in 2009.

2 LEDEN EN BESTUUR

Het aantal leden schommelt de afgelopen jaren enigszins, maar gedurende 2009 werd weer een lichte daling doorgemaakt. Aan het einde van het jaar waren er 1226 leden (inclusief instellingen en koopabonnementen), verdeeld over vijf verschillende categorieën.

Bij het Natuurhistorisch Genootschap wordt ook een groeiend aantal 65+ leden geregistreerd. Dit terwijl het aantal jeugdleden en het aantal reguliere leden terugliepen. Aan bedrijven en organisaties wordt een beperkt verhoogde contributie berekend, deze bleef op gelijk niveau.

Naast de onderstaande ledenaantallen zijn er tien ereleden, één bijzonder lid en één lid van verdienste. Aan verschillende relaties of gastsprekers werd als blijk van waardering een gratis lidmaatschap voor een jaar aangeboden. Het onderstaande overzicht geeft de verdeling van het aantal betalende leden over de onderscheiden categorieën weer.

Categorie	Aantal per 31-12- 09	Aantal per 31-12- 08	Aantal per 31-12- 07	Aantal per 31-12- 06	Aantal per 31-12- 05	Aantal per 31-12- 04	Aantal per 31-12- 03	Aantal per 31-12- 02
jeugd en student- leden	7	11	11	30	28	37	38	62
65+ leden	288	277	268	228	222	217	199	191
gewone leden	869	928	899	982	932	950	951	1064
instellingen	52	52	48	40	37	37	38	41

abonnementen	10	12						
totaal geregistreerde leden	1226	1280	1226	1280	1219	1241	1226	1358

De ledenadministratie wordt door vrijwilligers beheerd. In 2009 nam Okjen Weinreich dit weer voor haar rekening. Gedurende één dagdeel per week werden door haar alle ledentransacties bijgehouden, grotendeels met behulp van een geautomatiseerd systeem.

In 2009 vond binnen het Dagelijks Bestuur een tweetal belangrijke wisselingen plaats. Frans Coolen nam afscheid als voorzitter, daarnaast gaf de penningmeester Leo Hobus ook aan te willen stoppen met zijn werkzaamheden. Vanuit het Dagelijks Bestuur werd de plaatsvervangend secretaris voorgedragen als nieuwe voorzitter. Harry Tolkamp werd in het voorjaar tijdens de ALV als nieuwe voorzitter aangesteld. Tijdens de voorjaarsvergadering werd eveneens een nieuwe penningmeester aangesteld in de persoon van Linda Horst. Het Algemeen Bestuur werd uitgebreid, Stef Keulen stelde zich verkiesbaar. Joep Orbons, als vertegenwoordiger van de Van Schaik stichting gaf zijn functie aan het einde van het jaar op.

Per 31 december 2009 was de samenstelling van het bestuur als volgt.

Harry Tolkamp	voorzitter
Denis Frissen	secretaris
Linda Horst	penningmeester
Rob Geraeds	ondervoorzitter
Marian Baars	lid algemeen bestuur
Jan Hermans	lid algemeen bestuur
Wouter Jansen	lid algemeen bestuur
Hans de Mars	lid algemeen bestuur
Arjan Ovaa	lid algemeen bestuur
Raymond Pahlplatz	lid algemeen bestuur
Nicole Reneerkens	lid algemeen bestuur
Joof Teeuwen	lid algemeen bestuur
Stef Keulen	lid algemeen bestuur

3 ACTIVITEITEN VAN STUDIEGROEPEN EN KRINGEN

Binnen het NHGL waren eind 2009 15 Studiegroepen en vijf Kringen actief. Leden profiteren hiermee zowel van de thematische georganiseerde Studiegroepen als van de regionaal opererende Kringen. De activiteiten van de Kringen en de Studiegroepen zijn voor alle geïnteresseerden (ook niet-leden) toegankelijk. Met wisselende intensiteit werden velerlei veldbiologische inventarisaties, onderzoeksprojecten, werkdagen, cursussen, excursies en lezingen georganiseerd.

Kring of Studiegroep	2009 aantal activiteiten	2009 gemiddeld aantal deelnemers	2008 aantal activiteiten	2008 gemiddeld aantal deelnemers	2007 aantal activiteiten	2007 gemiddeld aantal deelnemers	2006 aantal activiteiten
Herpetologische studiegroep	6	11	6	16	5	14	
Plantenstudiegroep	49	12	72	29	69	32	
Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeves	5	40	5	40	5	40	
Vlinderstudiegroep	10	9	10	8	10	9	
Zoogdierenwerkgroep	5	14	6	15	8	15	

Paddestoelenstudiegroep	30	5	30	6	30	8
Vissenwerkgroep	5	15	6	12	5	13
Sprinkhanenstudiegroep	6	11	6	10	6	8
Vogelstudiegroep	2	72	2	76	2	70
Mossenstudiegroep	35	2	35	3	42	3
Werkgroep Driestruik	12	10	12	6	12	4
Libellenstudiegroep	3	6	2	4	3	3
Mollusken Studiegroep Limburg	24	4	17	4	10	3
Fotostudiegroep	3	6	4	5	6	8
Watzitdaar.nl	0	0	0	0	0	0
Plantenstudiegroep Weert	8	6	--	--	--	--
Kring Maastricht	10	18	10	20	10	21
Kring Heerlen	18	28	15	11-36	13	26
Kring Venlo	24	9	22	10	25	9
Kring Roermond	6	40	5	40	6	25
Kring Venray	6	15	6	18	7	20

Bij twee getallen duiden deze op respectievelijk excursies en lezingen.

Onderstaand volgt een, niet uitputtende, opsomming van de meest in het oog springende activiteiten.

Door de Herpetologische studiegroep werd teruggekeken op het 30-jarig bestaan van de studiegroep. Tijdens een najaarssymposium werd op feestelijke wijze de nieuwe atlas "Herpetofauna van Limburg" gepresenteerd waarin teruggeblikt wordt op langjarig onderzoek door vele honderden vrijwilligers.

Leden van de Vlinderstudiegroep (her-)ontdekte het Kaasjeskruidkoppje in graslanden bij Maastricht. Na 53 jaar dook er weer een exemplaar op in Nederland. Het nieuw gestarte project Nachtvlindermonitoring Limburg leverde op verschillende locaties nieuwe waarnemingen van voor Nederland niet eerder waargenomen soorten op.

De studiegroep Watzitdaar.nl werd begin 2009 beëindigd. De enthousiaste vrijwilligers achter de werkgroep waren te zwaar belast met privématige zaken.

Het jaarlijks terugkerende Genootschapsweekend werd deze keer georganiseerd in de kop van Noord Limburg. Het Genootschap is er veel aan gelegen om in deze regio een nieuwe Kring op te richten. Met het organiseren van het Genootschapsweekend in deze regio werd invulling gegeven aan meer naamsbekendheid in de regio.

De Plantenstudiegroep vierde haar 30 jarig jubileum met een excursie in Meers en een bezoek aan het streekmuseum Schippersbeurs in Elsloo. De tweede Euregionale botanische bijeenkomst stond deze keer in het teken van het voorjaarsbos in Zuid-Limburg, hierbij werd met name gediscussieerd over de autochtone herkomst van bomen en struiken. Dit in combinatie met de typische flora en ondergroei van oude boselementen.

Gedurende het jaar 2009 groeide het waarnemingenbestand uit tot ruim 2,9 miljoen waarnemingen. Daarmee heeft de NatuurBank Limburg een hoge dekking aan waarnemingen. In 2009 werden ruim 500.000 waarnemingen toegevoegd aan het waarnemingenbestand.

Geregeld kwam het Natuurhistorisch Genootschap in het nieuws; lokale en regionale media besteedden ruimschoots aandacht aan ingezonden persberichten. Zo werd veel aandacht besteed aan de herontdekking van het Kaasjeskruidkoppje. Hierover verschenen zelfs in de nationale media enkele persberichten.

Ook de Plantenwerkgroep Weert verrichtte in 2009 een aantal inventarisaties. Met deze nieuwe studiegroep wordt de regio Weert versterkt, met als doel hieruit een regionale kring te laten ontstaan.

De Werkgroep Driestruik heeft naast de reguliere werkdagen in 2009 voor de derde keer mee gedaan aan de Landelijke Natuurwerkdag, dit resulteerde in 21 deelnemers.

4 HUISVESTING EN PERSONEEL

Het Natuurhistorisch Genootschap is gehuisvest in het GroenHuis te Roermond. Door het gezamenlijk, met organisaties zoals de Milieufederatie, het IVN en de Stichting IKL, huisvesten kan vanuit een optimale locatie worden gewerkt. Slechts samen met deze organisaties kan een dergelijke huisvesting tot stand komen. Door de samenwerking wordt op het vlak van natuurbescherming, -onderzoek en -educatie veel kennis en informatie uitgewisseld.

Het Natuurhistorisch Genootschap bestaat voor groot deel dankzij de inzet van vele vrijwilligers. Bij tal van activiteiten kan het kantoorpersoneel terugvallen op ondersteuning van vrijwilligers. Voor activiteiten als de ledenadministratie en het publicatiebureau namen Okjen Weinreich en Marja Lenders op vrijwillige basis het voortouw. Bij de jaarlijkse Genootschapsdag, of de presentatie van de Herpetofauna van Limburg kon worden gerekend op de inzet van vele vrijwilligers. Dankzij hen werden deze dagen tot een succesvol evenement, efficiënt en vakkundig georganiseerd.

De professionele bezetting van het kantoor gedurende 2009 bestond uit:

- Olaf Op den Kamp (bureaumanager, 32 uur per week);
- Jeanne Cuypers (administratief medewerkster, 20 uur per week);
- Sef Teeuwen (gegevenscoördinator NatuurBank Limburg, 24 uur per week);
- Jan Schiebroek (assistent bureaumanager, 24 uur per week tot eind februari 2009).

Roel Steverink, in dienst bij de Stichting Phoenix, werd bij het Natuurhistorisch Genootschap gedetacheerd in de functie van receptiemedewerker van het GroenHuis. Zijn salariskosten werden nagenoeg geheel gedragen door de Stichting Phoenix en de overige partners in het GroenHuis.

De procentuele verdeling van de arbeidstijd van de bureaumanager was als volgt:

Omschrijving	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
<i>totaal aantal gewerkte uren</i>	1430	1400	1478	1399	1423	1474	1049
Kantoor, organisatie, bestuur, kringen & studiegroepen	25	27	34	39	34	35	39
GroenHuis	3	2	2	4	7	6	4
Redactie Natuurhistorisch Maandblad	19	19	18	16	19	17	27
Projecten en overig	17	20	14	14	9	10	14
Stichting Natuurpublicaties Limburg	14	1	3	6	3	2	10
Stichting NatuurBank Limburg	22	31	29	21	29	30	5

5 MAANDBLAD EN PUBLICATIES

Het Natuurhistorisch Genootschap geeft maandelijks een eigen publicatie uit: het *Natuurhistorisch Maandblad*.

De 98ste jaargang van het Natuurhistorisch Maandblad telde in 2009 tien reguliere nummers en twee themanummers. Het aprilnummer werd in zijn geheel gewijd aan de succesvolle hervestiging van de Bever in Limburg. Daarnaast verscheen in december een themanummer dat in zijn geheel was gewijd aan de Brunssummerheide. Dankzij

aanvullende projectsubsidies konden deze uitgaven in een grotere oplage, extra dik en kleurrijk worden uitgegeven. In totaal had de jaargang een omvang van 280 pagina's.

Het jaarlijks verschijnende tijdschrift *Limburgse Vogels* had in 2009 een ruime omvang van 104 pagina's. Het blad verscheen in een oplage van 450 stuks en werd aan 345 vaste abonnees verzonden. De 19^e jaargang beschreef veldornithologische artikelen en mededelingen; er verschenen ondermeer artikelen over Sprinkhaanzangers op de Meinweg, roofvogeltrek en Grote zilverreigers in de Peel. Daarnaast waren er korte mededelingen onder andere over het tweede succesvolle broedgeval van Zwarte wouw in Nederland en broedende Woudaapjes in de Doort.

De Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven brengt met ondersteuning van het Genootschap het eigen tijdschrift *SOK Mededelingen* uit. In 2009 werden drie nummers uitgegeven, waaronder in januari het 50^e nummer van deze periodiek. In die feestelijke uitgave werd door een keur van auteurs in korte mededelingen bericht over de vele facetten van de ondergrondse groeven. In de twee volgende nummers werden artikelen gewijd aan de aaneensluiting van de grottenstelsels van de Zonneberg en Slavante, de invloed van geologische factoren op de ontginningswijze in de Zonneberg en een historische beschouwing van noodlottige ongevallen in de stelsels van de Sint-Pietersberg. Daarnaast brengt de studiegroep *SOK info* uit. In 2009 verschenen hiervan de nummers 133 t/m 137.

Door de verschillende Studiegroepen en Kringen werden periodieken of mededelingenbladen voor leden uitgegeven. In wisselende oplage en frequentie van verschijnen zijn dat convocaties, waarnemingenverslagen of notulen van bijeenkomsten. Daarbij wordt gebruik gemaakt van websites, digitale nieuwsbrieven en mailgroepen, terwijl andere studiegroepen gebruik maken van papieren uitgaven en programma's en uitnodigingen per post rondzenden.

Door de Stichting Natuurpublicaties Limburg werd een tweetal publicaties uitgebracht. Zoals hiervoor al werd beschreven verscheen in het najaar de Herpetofauna van Limburg, een hernieuwde atlas over amfibieën en reptielen die een vergelijking geeft ten opzichte van de eerder (in 1992) gepubliceerde atlas. De presentatie van de atlas werd bijgewoond door vele vrijwilligers en kon ook landelijk rekenen op veel belangstelling. Als tweede publicatie verscheen *Vogels in de Kempen*. Dit boek weerspiegelt een halve eeuw onderzoek aan vogels in de Belgische Kempen, op basis van vangsten en terugmeldingen van geringde vogels.

6 PROMOTIE EN PUBLICITEIT

Op zaterdag 23 februari 2009 werd voor de twaalfde keer de jaarlijkse Genootschapsdag georganiseerd. Traditiegetrouw wordt deze dag gehouden in het Bisschoppelijk College Broekhin in Roermond. Dit jaar werd de dag bezocht door zo'n 200 deelnemers, daarmee was het weer een goed bezochte contactdag voor leden en andere geïnteresseerden.

Daarnaast wordt de dag benut om de aanwezigen op de hoogte te brengen van nieuwe projecten waarbij waarnemers worden opgeroepen deel te nemen aan gerichte veldonderzoek. Er werd een natuurquiz georganiseerd waarbij de aanwezigen aan de hand van foto's hun actuele kennis over de meest uiteenlopende soortgroepen konden testen.

Samen met de zusterorganisatie de KNNV werd een voorlichtingsproject uitgevoerd over Natura 2000 gebieden in Limburg. In het kader van dit samenwerkingsproject, medegefinancierd door het Ministerie van LNV, werden excursies gegeven in vier verschillende terreinen en werden brochures hierover uitgegeven.

Naast de Euregionale botanische bijeenkomst waren er excursies met collega-botanici uit

de buurlanden. Er werden excursies met de Duitse collega's van de NABU georganiseerd naar Plombières en de Brunsummerheide. Met de Belgische collega's van Likona werden de Sint-Pietersberg en de Mechelse heide bezocht.

Ook de Herpetologische studiegroep werkt internationaal samen met de NABU en Natuurpunt. Samen met de Hyla-werkgroep van Natuurpunt werd een grensoverschrijdende HSL-excursie in kalkgraslanden georganiseerd.

Via de website van het Natuurhistorisch Genootschap worden leden op de hoogte gehouden van aankondigingen van lezingen en excursies. Op de site zijn daarnaast excursieverslagen en andere mededelingen voor leden te vinden. Enkele studiegroepen werken via de site in een afgeschermd gezamenlijke werkruimte ('sharepoint'), bijvoorbeeld aan publicaties als de zoogdierenatlas en de atlas van de Zuid-Limburgse flora.

7 BELEIDSBEÏNVLOEDING

Het Natuurhistorisch Genootschap wordt regelmatig door haar leden en achterban op de hoogte gesteld van projecten of situaties waarbij natuurwaarden in het gedrang raken of zijn. Als er wettelijke, veelal planologische procedures werden gevoerd werden bezwaarmakers steeds op weg geholpen via de contacten met de Milieufederatie.

Ten behoeve van beleidsbeïnvloeding kunnen leden een beroep doen op het waarnemingenarchief van het Genootschap. Deze informatie kan benut worden in planologische procedures, maar ook gebruikt worden om positieve invloed op beheer van natuurterreinen uit te oefenen. Als voorbeeld hiervan werd in 2009 door de Kring Roermond overleg met de gemeente Roermond gevoerd over het nieuwe bestemmingsplan buitengebied, daarnaast was er overleg over de inpassing van het bedrijventerrein voor EDCO in de Meer.

In sommige gevallen werd door leden op persoonlijke titel bezwaar gemaakt tegen voor natuur en landschap schadelijke initiatieven.

Het Natuurhistorisch Genootschap en haar leden zijn vertegenwoordigd in diverse overlegorganen en –gremia, zo wordt deelgenomen aan onder andere:

Overlegorgaan	Deelname
Algemeen Bestuur Stichting het Limburgs Landschap	Harry Tolkamp
Adviescommissie 100 jaar Natuurhistorisch Museum Maastricht	Harry Tolkamp
Bestuur GroenHuis Roermond	Harry Tolkamp
Beheercommissie Stichting het Limburgs Landschap	Joof Teeuwen, Jan Hermans
Adviescommissie beheer Beegderheide	Wouter Jansen, Jan Hermans, Joof Teeuwen & Henk Heijligers
Klankbordgroep Natuurvisie Roermond West	Wouter Jansen
Overleg met Stichting de Marke (Venray)	Joof Teeuwen en Henk Heijligers
Gebiedscommissie Reconstructie Venray-Meerlo-Wanssum	Joof Teeuwen
Contactcommissie Sint Pietersberg	Rik Bastiaens
Hamsteroverleg Limburg	Wim van Mourik
Gebruikersgroep Nationaal Park De Meinweg	Wouter Jansen
Coördinatiegroep CNME Maastricht	Bert Op den Camp

Project	Voortgang in 2009
Libellenatlas	Vanwege slechte weersomstandigheden waren er maar enkele inventarisatie-excursies succesvol.
Flora van Midden-Limburg	Het veldwerk voor deze atlas werd voortgezet in 2009.
Zoogdierenatlas van Limburg	Door wisselingen in de coördinatie van enkele soortgroepen trad nog weer enige vertraging op. Aan het einde van het jaar werd een drukproef afgerond en werd de definitieve tekst aan de eindredactie aangeboden.
Herpetofauna-atlas van Limburg	Door de inzet van een goed redactieteam werd onder hoge inspanning naar een hoogwaardig eindresultaat gewerkt. Dit resulteerde in de presentatie van de nieuwe atlas in oktober 2009. Afsluiting van het project en oplevering werd voorbereid.
Sprinkhanen en krekels van Limburg	Door middel van excursies en lezingenavonden werd verder gewerkt aan uitbreiding van kennis en vervolledigen van het gegevensbestand.
Atlas van zeggesoorten in Limburg	In 2009 werd verder geïnventariseerd.
Digitaliseren en indexeren van het Maandblad	De volledige set van Jaarboeken en Maandbladen werd gescand en digitaal beschikbaar gemaakt. Eind 2009 was de volledige set in optimaal geordende bestandsgroottes op DVD beschikbaar.
100-jarig bestaan	Als voorbereiding op het 100-jarig bestaan werd een jubileumcommissie ingesteld, werd stukken geschreven voor het uitgeven van een jubileumboek, en werden tal van andere activiteiten voor de opluistering van het jubileumjaar voorbereid.
Verstoringsonderzoek vleermuizen	In 2009 kende het project als gevolg van overbezetting van vrijwilligers een stagnatie. Doordat de technische ontwikkeling bij een opleidingsinstituut vertraagde werd het onderzoek nog niet feitelijk in uitvoering genomen.
Atlas van de Flora in Zuid-Limburg	Voor het inventariseren en verzamelen van gegevens werd door vrijwilligers de eerste resultaten geboekt. Verdere voorbereiding en uitwerking is noodzakelijk alvorens tot een aanvraag voor een projectsubsidie kan worden overgegaan.
Atlas van Mollusken in Limburg	De Molluskenstudiegroep presenteerde ter gelegenheid van haar 10 jarig bestaan een voorlopig verspreidingsatlas van een groot aantal soorten slakken. De werkatlas dient nog verder te worden uitgebreid.

Nachtvlinder-monitoring
Limburg

Dit project werd in 2008 opgestart. Gedurende 2009 werden mede-inventariseerders gezocht en het waarnemingenbestand uitgebreid.

9 FINANCIËN

De totale exploitatiekosten over 2009 bedroegen € 261.299,--. Het boekjaar werd afgesloten met een negatief saldo van € 436,--. De provincie Limburg stelde een exploitatiesubsidie beschikbaar van € 86.915,--.

De opbrengsten van contributies van Natuurhistorisch Genootschap, Limburgse Vogels en SOK Mededelingen bedroegen € 42.958,--. De druk- en verzendkosten voor de verschillende bladen bedroegen in totaal € 73.326,-- respectievelijk € 10.592,--.

De personeelskosten bedroegen in 2009 in totaal € 100.539,--. Hiervan werd een groot deel, zijnde € 53.968,--, doorbelast aan projecten waarvoor de medewerkers werkzaam waren. Voor de inzet bij projecten voor de Natuurbank Limburg is gedurende 2009 het personeelsbestand tijdelijk uitgebreid.

Voor het overige waren er inkomsten uit afrekeningen van projectsubsidies, de verkoop van publicaties en bijdragen ten behoeve van themanummers en mededelingenbladen.

Denis P.E.M. Frissen
Secretaris